

ZVONČEK

L.
X
X
X
V
II.

Š
T
E
V.
6.

1935

1936

Vsebina šestega zvezka

	Stran
1. Vinko Bitenc: Sirota — princesa. Pesem	121
2. Ivan Primožič: Krošnja Blaža Poberaja	122
3. Davorinov: Pustna. Pesmica	125
4. Jakob Vesel: Predpustne maske	126
5. A. Karalijčev — dr. Fran Bradač: Krilati ujetnik	127
6. Kje je nastal klobuk?	128
7. Olimpijske igre	129
8. Franjo Čiček: Kako so Solatniki umivali vino	130
9. Izdelovanje čokolade	131
10. Za spretne roke. Drsalka	132
11. Meh za smeh	133
12. Vinko Bitenc: Pust na razpotju	134
13. Odkod imajo cvetice svoja imena?	136
14. Mirko Selan: O izvoru blaga za naša oblačila	137
15. Pavle Flerè: Pavliha. Ilustrira Francè Podrekar	138
16. Stane Markič: Lučko si prižgo	140
17. Janez Rožencvet: Kupčija	141
18. Iz mladih peres. Vojko Burger: Zimska. I. Č.: Pesmica o krtu	144
19. Zastavice za brihtne glavice	Tretja stran ovitka
20. Stric Matic s košem novic	Četrta stran ovitka

**POKAŽITE IN PRIPOROČAJTE »ZVONČEK« SVOJIM ZNANCEM!
NABIRAJTE PRIDNO LISTU NOVIH NAROČNIKOV! ČIM VEČJI BO
KROG »ZVONČEKARJEV«, TEM LEPŠA IN OBSEŽNEJŠA BO VSEBINA
NAŠEGA LISTA!**

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto **30 Din**, za pol leta **15 Din**, za četrto leta **7.50 Din**. Posamezni zvezki so po **3 Din**.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitev ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 14 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin. — Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

Zvoček

LIST S PODOBAMI ZA MLADINO

LETO 37 • FEBRUAR 1936 • ŠTEV. 6

Sirota – princesa

Na otroškem ringa-raji
se odprla je zavesa:
male maske tam stojijo,
a med njimi je najlepša
naša Tončka kot princesa.
Med srebrne njene kodre
so potreseni rubini,
zlate porte se bliščijo
na široki krinolini ...
Zdaj princesa se prikloni,
s svojim princem ples zapleše
(princ je sosed, Sirkov Toni),
da se izpod nog zakreše
in se vsipa cvetje nanjo
iz rok gledalcev po dvorani.
In prične se ringa-raj,
ko nikjer drugje v Ljubljani;
pleše, vriska vse od kraja.
A princesa – kaj je z njo?
Vroče solze ji teko
iz oči ...
Pa zakaj? Saj vemo vsi:
ko bo padla spet zavesa,
Tončka več ne bo – princesa ...

Vinko Bitenc

Krošnja

Blaža Poberaja

Blaž Poberaj je bil star mož in na svojih plečih je nosil veliko, leseno krošnjo. Bila je stara, že vsa črnika-sta, edino bogastvo, ki ga je bil Blažu zapustil oče. Bila mu je zvesta spremljevalka na vseh njegovih potih. Bila je kakor tih kofiček, kjer se je lahko odpočil; včasih mu je bila nema svetovalka, zopet drugikrat kakor dobra roka, ki je dajala, kar je potreboval. Iz nje je jemal nože in nožičke, kadar je popraviljal koše in košare; kladivca, klešče, dolge igle, kadar je urejeval in spravljal v tek podrte ure; šila in dreto, ko je krpal čevlje; šivanke in škarje, kadar je bilo treba zašiti dežnik. Vse je bilo v njej in še marsikaj. Bili so notri predali in skriti predalčki. V njih so ležale samo svetle in lepe reči, kakor ogledalca, nožki, verižice; celo prstani so bili zraven. Bil je notri še posebno skrit predal in v njem denar, veliko denarja! Mor-da celo zlat denar. O!

Na vrhu krošnje sta bila počez privezana dežnik in palica. Dežnik za dež in hudo uro, palica za pse in strme klanče. Včasih, kadar je počival, je Blaž iz nje privlekel v papir zavito klobaso in kruh. Kadar je zašel med otroke, je jemal iz nje suhe hruške in jih metal med nje. Ako ga je na poti zalotila temna noč, je poiskal drevo, pristonil obenj težko krošnjo, položil nanjo glavo in zaspal. Zares čudovita

krošnja, kakršnih že zdavnaj ni več...

Ljudje so Blaža Poberaja povsod radi imeli. Kadarkoli se je v vas pri-majala črna omarica z dežnikom in palico na vrhu, vselej je prišlo z njo nekaj, kar se ne da natanko opredeliti. Nekaj, kakor prijeten vonj, kakor dobra beseda, kakor lepa misel. Ljudje so kar sami od sebe poiskali preluknjano rešeto; lonec, ki bi ga najtrahlejša sapica razsula; čevlje skoro brez podplatov; uro, ki je stala že pol leta; jerbas, ki... ali kdo bi preštel in pregledal vso to ropotijo, ki so jo znašali skupaj in razstavljali pred Blaža. Blaž se je smehljal, požvižgaval od časa do časa ali zamomljal prijetno pesmico in obračal uboge reči v svojih velih rokah. Sem pa tja je segel v kroš-njo, ki je čepela zraven njega, in izvlekel iz nje kako orodje, kos pločevine, pest žebličkov, košček lesa, zaplato blaga... Potekel je dan, včasih dva, da, celo trije, ko je Blaž speč skrbno pospravil kladivca, šila, klešče, žebličke, vijake, kolesca... nazaj v krošnjo. In ura je tedaj veselo zatiktakala na steni; lonci niso več puščali vode; rešeto je sejalo moko; dekla je obula čevlje in šla v njih naravnost na razmočeno pot. Blažu je gospodinja stisnila v roko srebrn denar in kos kruha. Oboje je spravil, rekel zbogom in se odpravil naprej.

Naneslo pa je, da ni bilo dela. Čim bolj je družina preudarjala, kaj bi bilo vredno popravila, tem manj se je domislila. Blaž pa ni prišel v zadrego. Odprl je skriven predal in je postal trgovec. Privlekel je iz njega trakove za čevlje, kos dišečega mila, škatlo naprstnikov, zavoj-

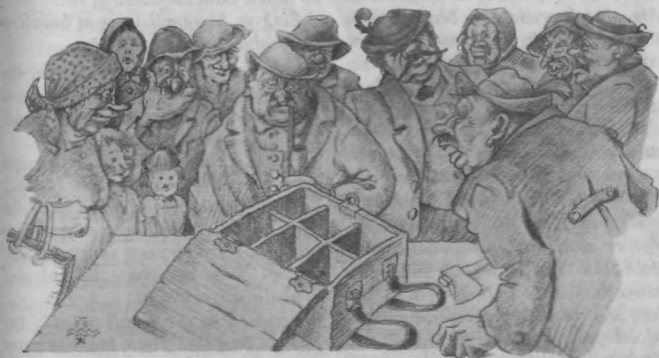
ček šivank... Razstavil je pisano robo po mizi, da je vsa družina lahko napasla lačne oči.

»To je po tri, to dam za dva, tole pa dobite pri meni za pet«, je razlagal in vabil. In je gospodar kupil par trakov, gospodinja naprstnik in zavojček šivank, hlapec nož in de-

»He-e«, je potegnil za vajeti. »Blaž, Blaž, kako pa to?« je povprašal.

»O Bog, o Bog!« je stokal Blaž.

»Zlezite na voz, če ne morete hoditi!« je svetoval hlapec. Dvignil ga je iz prahu in posadil njega in krošnjo na voz.

kla dišeče milo. Pa je pospravil kramo in denar v skriven predal, zadel si težko breme, pozdravil, stopil na belo cesto in je bil zopet Blaž Poberaž. Človek, ki je znal vse, čeprav se ni ničesar izučil; mojster brez delavnice; trгоvec brez trgovine; popotnik brez doma; romar brez kraja...

Naposled je prišel konec. Zelo žalosten konec.

Sredi predpusta je Blaža objela huda slabost. Noge so se mu tresle in krošnja ga je pritislila globoko k tlom, izpod sivih las so zapolzele drobne potne kaplje na sivo lice.

»O Bog, o Bog!« je v strahu zajekal. Sesedel se je v prah sredi ceste. Tam ga je našel hlapec Janeza Bezlaja, ki se je vračal s konjem in vozom domov v Globoko vas.

»O Bog, o Bog«, je slabel Blaž in se oprijel krošnje, ko je hlapec švičnil z bičem in je odropotal voz nazaj.

Ustavil se je pred veliko Bezlajevjo hišo. Komaj da je poznal Blaž to hišo in ta kraj. Globoka vas mu ni bila nikoli preveč pri srcu. Polna je bila samih Bezlajev: bili so tu štirje bratje Bezlaji; dva strica Bezlaja; tet Bezlajk cel trop; botrov in boter Bezlajev; in za vsemi temi se je vila nepregledna procesija mahlj Bezlajev. Sami Bezlaji... Spominja se, da so ga osorno odgnali, kadarkoli ga je slučaj prinesel mimo. Le malo dela je bilo tu in še pri tem so se pulili za ceno, kadar je bilo treba plačati. Spominja se, prav dobro se spominja, kako so postra-

ni gledali njegovo krošnjo, kako so zavidno mežikali in si dajali tajna znamenja. In zdaj je življenje dopustilo, da ga je pobral na cesti Bezlajev hlapčon in ga privedel na ravnost v sredo teh groznih Bezlajev...

»O Bog, o Bog!«

Bezljaji so pritekli skupaj, ko je voz obstal pred hišo. Na pragu je stal gospodar in začudeno gledal na voz. Pristopil je bliže.

»Jhm, ne vem, če bo kaj dela!« je suho povedal.

»O Bog, o Bog, saj gre vse h koncu!« je zdihoval Blaž in hotel zlezti z voza. Gospodar se je za trenotek ustrašil, a ko je pogledal krošnjo...

»Slabi ste, oče, slabi! Čakajte, naslonite se name!« je sladko začebljala teta Jera, ki je tudi pogledala krošnjo. »Kar z menoj boste šli, potem...« pa je spet pogledala krošnjo. Izgovoriti pa že ni mogla več do konca, kajti zraven se je prirnil mladi Jaka Bezlaj, prijel je z eno roko Blaža, drugo je položil na krošnjo.

»Kar pustite, teta«, je rekel teti, ki ga je strupeno ošvrknila s pogledom. »Bom že jaz, bom že jaz!«

Pa tudi ta ni spraval Blaža z voza, kajti vmes je tiščala vsa žlahta iz dvanajstih hiš in ponujala umirajočemu Blažu pomoč, zraven pa je pohlepno zavijala oči proti krošnji.

»He, ti, zapelji čisto pred duri!«, je zaukazal Janez Bezlaj hlapcu. Voz se je premaknil, Bezljaji so odskočili. Pred pragom je Janez prijel Blaža, hlapec krošnjo in za njimi so se zaprla vrata.

»Lakomnik nikdar siti!« je zmerjala teta Jera.

»Skopuh!« so godrnjali drugi.

»Da le more, da ga le sram ni!« je zabavljal brat Jaka, kateremu je bilo žal bogate krošnje. Nato so se razšli in z zeleno zavistjo mislili na dragoceni plen Blaža Poberaja...

Blažu so postlali pri peči. Krošnjo so hoteli odnesti nekam v vežo, v kuhinjo, pod streho. Joj, krošnjo so hoteli odnesti.

Blaž se je zganil in se v bolečini in strahu dvignil z ležišča.

»Ne, ne krošnje, ne proč! Naj bo tu! Pustite! Pustite!« Pustili so jo. Gospodar jo je postavil na stol ob zgglavju.

Blažu so stregli, kakor bi stregli sebi. Ponoči je spal v izbi hlapec, da bi pomagal, če bi Blaža napadla prehuda bolečina. Blaž pa je mirno in vdano ležal ob peči; sem pa tja je dvignil koščeno roko in pobožal krošnjo ob vzglavju.

Peti dan se je skrivaj oglasila teta Jera Bezlajka, tista, ki ga je prva začela vleči z voza. Pod predpasnikom je nesla kos belega kruha in skledico kave.

»Popili bi tole in pojedli, Blaž! Že takrat sem vedela, kakšni bodo z vami. Seveda — Bezlajil!« je žvrčolela ob njegovi postelji in ni pomišljala dovolj, da je sama tudi istega rodu. Z enim očesom je ogledovala skrinjico na stolu. Potem mu je popravljala zgglavje. Pri tem je z nogo sunila ob stol, da se je z ropotom prevrnila krošnja na tla. Blaž se je zdrznil, Jera se je naredila obupano, na tihem pa je prisluhnila, če bo v krošnji zacingljalo zlato. Toda krošnja je padla z razklanim truščem, kakor debela klada. Teta Jera se je nevoljno namrdnila, postavila je omarico nazaj na stol. »O saj je čisto lahka ta reč, kar prelahka!« je

premišljevala, ko je smuknila iz hiše. Blažu potem ni več nosila belega kruha in kave.

Neki dan nato je pricapljal k njemu Jožek, pet let stari, razvajeni sinček Jakoba Bezlaja. Naslonil se je k postelji in z ročico pokazal na krošnjo: »Kaj pa imate v krošnji, stric? Ali je denar?«

Blažu Poberaju so zatrepetale oči. Ničesar ni odgovoril. Mali je čebljal dalje:

»Ko boste umrli, jo bodo ata odprli! Takrat bo našal!«

»O Bog, o Bog«, se je utrgalo v Blažu, da je otrok preplašen pobegnil.

Drugo jutro, ko se še ni zaznal beli dan, je Blaž Poberaj umrl. Pustni torek je bil in od vsepovsod je dišalo po ocvrtih krofih. Na štedilnikih Globoke vasi so se kuhali lonci mesa in klobas, krčmar je točil vino ves dan, iz gostilne se je slišalo vpitje in vrišč; vmes je prešerno hreščala harmonika.

Tu pa je ležal Blaž Poberaj mrtev; sam s svojo krošnjo. Stala je na stolu, on pa je počival na visokem odru in dve sveči sta mu goreli ob strani...

Čez tri dni so se zbrali v hiši vsi Bezlaji, da vidijo, kako bo odprl

Janez Bezlaj krošnjo in kako bo iz nje pobral... Kaj bo pobral iz nje? Saj to je: kaj?...

Janez je pristopil k stolu; ostro sekiro je imel v roki. Več kot petdeset zavistnih bezlajskih oči se je uprlo v to ostrino, ki je navirala črviva vratca. Nekaj se je preklalo, omarica se je odprla.

Bila je popolnoma prazna... Le pošasten mrak je režal iz nje in duh po preperelosti je puhtel iz praznih predalov. Janez Bezlaj ni vedel, da je Blaž zadnje leto izpraznil vse koticke in dal kladivca, klešče, dišeče milo, usnjata jermenca, srebrne verižice, denar... in vse drugo za kos kruha, skledico mleka, prenočišče na senu. Ker Blaž Poberaj že vse leto ni bil ne mojster, ne trgovec, ne dobrodošel romar. Ne, že vse leto ne! Bil je samo star mož, s težko sapo, povsod nadležen in odveč. Da bi to vedel Janez Bezlaj, bi moral Blaž umreti sredi ceste, na travniku, v svislih ali kje drugje. Da ni bilo krošnje, bi Janez Bezlaj to gotovo vedel...

Bezlaji so škodoželjni odšli iz hiše, Janez pa je še tisto uro potisnil krošnjo v peč. Zdaj je že zelo dolgo, odkar ni Blaža Poberaja, ne njegove krošnje. Le Bezlaji so še ostali in še zmeraj več jih je.

PUST

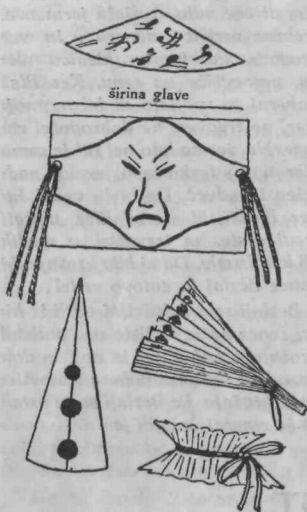
Dolgo krilo,
pajčolan,
židan sončnik,
zlat uhan.

Včeraj punčka
sem bila,
danes prava
sem gospa.

Krinka skriva
mi obraz,
brž ugani,
kdo sem jaz?

Predpustne maske

Kmalu bo pustni torek in treba se bo za ta dan veselih burk in pustnega ranjanja temeljito pripraviti. Ali že imate krinko za obraz? Ne? Dobro, potem si bomo pa skupaj napravili prav lepo krinko, takšno, da boste imeli z njo res veselje. To pot naj bodo naši Zvončkarji pravcati Kitajci. Torej! Najprej

je treba napraviti krinko, zakaj če bi imeli vse ostalo, pa bi bili brez krinke, bi vas vsakdo spoznal. Gotovo veste približno, kakšni so Kitajci, če pa ne, pa vidite to točno na naši sliki. Na rumen ali rumeno pobarvan papir si naríšimo z nekaj potezami poševno leže-

če oči, usta in nos. Usta, oči in nos treba nato izrezati. Na zadnji strani pa prilepimo ali pritrdimo na kak drug način na dva konca po tri debele vrvice ali trakove, ki jih pozneje spletemo v kito. Da se luknje ali zareze, kjer so vrvice ali trakovi prilepljeni, prehitro ne raztrgajo, jih oblepimo na notranji nevidni strani z blagom in šele to blago preluknjamo. Sedaj potrebujemo še kitajski klobuk. Za to pokrivalo si izrežemo iz barvastega papirja krog v premeru 32—36 centimetrov, izstrižemo iz njega majhen trikotnik in zlepimo stranici, kjer je prazno mesto, s klejem ali močnim gumijem. Da klobuk bolje drži in se ne trga, prilepimo še znotraj ob robu, kjer se dotika glave 3—4 centimetre širok trak iz blaga. Klobuk seveda lahko pisano pobarvamo.

Zelo hitro je napravljena tudi maska za pajaca. Zelo visoko in učinkovito smešno kapo dobimo, če izrežemo iz močnega papirja dva visoka trikotnika in zlepimo vse štiri pokončne stranice. Eno polovico pokrivala poslikamo rdeče ali modro, drugo pa zeleno ali rumeno, ali pa ju prelepimo s primernim barvastim papirjem. Na sprednjo stran pa našijemo tri bele gumbe iz vate. Za vrat in roke si napravimo bele kodre iz krepastega papirja. V sredino teh kodrov (glej sliko!) pritrdimo trakove, ki držijo te ovratnice lepo skupaj, da nam ne padejo iz zapestja. Sedaj si lahko izdelate še lepo pahljačo, ki vam bo kot Kitajcu prav dobro služila. Napravite jo iz močnega papirja, poslikate in končno zganete. Tisto mesto, kjer pahljačo držimo v roki, pa povežemo s trakom.

Mnogo zabave in smeha pri domači maškaradi!

Krilati ujetnik

Zunaj je gosto snežilo. Zasuta vasica je komaj dihala pod toplo sneženo odejo. Jablana na vrtu se je zibala nad plotom kakor mlada nevesta, okrašena z belim cvetjem. Pod streho pred skednjem so brskali trije lačni vrabčki po slami in iskali žitna zrna, ki so ostala po letošnji mlatvi. Janko je stal pri oknu, otiral z dlanjo zapoteno steklo in poželjivo gledal, kako se razmršeni, osiroteli ptički bližajo njegovi pasti. Jankova past je bila iz dveh okroglih začrnelih strešnikov, ki sta bila povezana drug na drugega. V spodnjem je bila peščica rumenega prosa, zgornji pa je bil lahko podprt z dvema vejicama, tako da sta strešnika zgoraj zijala. Zgornji je bil za pokrov. Ko je eden izmed vrabcev videl proso v pasti, je veselo začivkal in priskakljal, da bi se nazobal. Druga dva sta skakala okoli, a se nista upala približati. Čudno se jima je zdelo in svarila sta svojega tovariša.

»Pazi — tole ima čudno podobo.«

Toda lačni vrabček ju ni slišal. Priskakljal je prav do pasti in začel hlastno zobati. Niti opazil ni, da je z nožico zadel ob klinček. Vejica se je zmaknila in zgornji strešnik je pokrnil spodnjega. — Vrabček je ostal v temi. Janko je v hiši zakričal in stekel kar v nogavicah ven. Vzel je past s krilatim ujetnikom in jo prinesel v toplo sobo. Skrbno je zaprl vrata in pri-

vzdignil strešnik. Vrabček je glasno začivkal in izletel.

Menil je, da je spet v prostosti ter je naglo zletel kvišku, toda s perotmi je zadel ob strop. Brž je zletel k oknu, začel kljuvati in se zaletavati z glavico v železno mrežo, slednjič pa je utrujen padel na tla. Janko ga je vzel v roke.

»Zdaj sem te pa ujel«, je rekel, »takoj poiščem škarje, pristrizem peroti in potem bomo videli, kako boš letal.«

»Počakaj malo, da se vrne mama,« je grozil vrabčku, »dala mi bo škarje.«

Vtaknil je ptička za srajco, sedel k oknu in se zamislil.

»Tik, tik, tik« — je bilo Jankovo srce.

»Kdo neki tolče?«, je vprašal vrabec.

»Jaz,« je odgovorilo srce.

»Pa kdo si ti?«

»Jankovo srcece.«

»Ali veš,« je dejal vrabček, da mi hoče Janko pristriči peroti?«

»Ah, tale Janko, kaj vse uganja ta deček!« je globoko vzdihnilo srce.

»Ali mi moreš pomagati?«

»Ne morem,« je reklo srce, »ker ima Janko vato v ušesih in če bi govorilo, me ne bi slišal. Toda poprosim sen.«

Večerilo se je. Vasica je polagoma izginjala v nastajajoči sivi temi. Nevidni sen je tiho stopil pred dečka in ga poščegetal po vekah.

Srce ga je poklicalo in mu pripovedovalo, kaj hoče Janko storiti.

»Kaj ne, da boš pomagal vrabčku,« je prosilo.

»Dobro«, je prav tiho zašepetal sen in zaprl Janku oči.

Deček je pri priči zaspal. Sanjalo se mu je, da hodi po snegu. Šel je bos po ozki, krivi stezi v velik, star gozd. Rad bi se bil za kaj prijel, da bi se odpočil, roke si je ogrel, toda ni imel niti koščka kruha, niti ni bilo ognja v belem, zasneženem gozdu.

Hipoma je stala pred njim — bog ve, kje se je vzela — majhna, rdeča bajtica. Na strehi je bil dimnik in kadilo se je iz njega. Pred bajtico je stalo veliko leseno korito — podprto kakor past. Pod koritom je uzrl krožnik. Na krožniku celo pe-

čeno pišče, nekoliko zarumenelo. Zraven piščeta narezan bel kruh. Janko ni dolgo pomišljal, počepnil je pod korito in iztegnil roko. Komaj se je dotaknil kruha, se je korito poveznilo in ga pokrilo. Deček je začel kričati. Iz rdeče bajtice je prišla belolasa starka. Dvignila je korito, prijala Janka za roko, mu pogledala v oči in zakričala:

»Aha, to si ti, ki loviš male vrabčke v past in jim s škarjami strižeš peroti? Čakaj, te že naučim!«

Vlekla ga je v bajto, snela z zidu velikanske škarje, narejene iz dveh krivih sabelj.

»Kaj mi hočeš storiti?« je vprašal Janko in trepetal kakor list.

»Odrežem ti roke, ki so hotele neoboroženemu vrabčku pristriči peroti.«

»Ne, ne, ne —«, je kričal Janko na vse grlo.

Prebudil se je in se ozrl okrog sebe. Nikogar ni videl. Sam je bil v temni sobi z vrabcem za srajco. Dolgo si je mel zaspane oči. Potem je vzel vrabca izza stajce, ga nesel nežno v dlani, odprl okno in ga spustil ven.

Vrabček je zletel in izginil v hladni, zimski večer.

(Prevedel dr. Fran Bradač.)

Kje je nastal klobuk?

Nesporno v Egiptu, zakaj od tam imamo poročila o klobukih že iz leta 4000 pred Kristom. Klobuki so bili takrat zelo visoki in okrašeni z znaki nosilcev: s kačo, zverjo, bikom — bili so torej ne samo pokrivalo, temveč tudi znak družabnega dostojanstva. V Rimu so dobivali klobuk sužnji v znak, da jim je njihov gospodar podaril prostost. Šele za časa cesarja Kaligule so

se pojavili klobuki na glavah rimskih senatorjev. Prvi cilindri se je prikazal leta 1797. in je povzročil pravcato vstajo v Londonu: njegov nositelj Hetherington je moral plačati 500 liber kavečije za jamstvo, da se nikoli več ne pojavi v cilindru na ulici. Vzlie temu pa je cilindri zmagal. Še pred svetovno vojno je bil zelo v čišlih. Možem sta zadostovala dva klobuka za vse življenje. Na deželi celo samo eden. Danes pa veljaš za varčnega, če nosiš en klobuk dve sezoni.

Olimpijske igre

Letoš se bo vršila v Berlinu, kar ste Zvončkarji, ki se zanimате za vse take zadeve, gotovo že slišali (tudi naš športni striček je že govoril o tem), velika olimpijada, to se pravi veliko športno tekmovanje, kakor jih veliki narodi že dolgo let prirejajo v rednih presledkih. To pot pa bo nudila ta športna prireditev tudi posebno presenečenje. Preden pa vam bom o tem kaj več pripovedoval, vas moram seznaniti z zgodovino olimpijad, ker je to potrebno, da boste razumeli, zakaj prav za prav gre pri tem presenečenju.

Olimpijade (bolje bi rekli: olimpije) imajo svoje ime po velikih starih grških tekmah, ki so jih prirejali v čast in slavo Jupitru ob prvi polni luni po kresu vsako četrto leto (to dobo so imenovali olimpijado) v kraju Olimpiji v Grčiji. Športne panoge so obsegale takrat hitrostni tek, tek na dolge proge, rokoborbo, vozne dirke, jahanje in še druga športna udejstvovanja in so trajale pet dni. Za takratno državo Grčijo so bile tolikšnega pomena, da so po njih (torej po olimpijadah) celo določevali in šteli čas. K tekmam so bili pripuščeni le prosti in neoporečni Heleni, ki so za vrstni red pri športnih igrah kockali in se s prisego zavezali za pošteno tekmovanje in borbo. Zmagovalcu so postavili v svetem gaju Altidi doprni kip; v Atenah pa je dobil zmagovalec poleg častnega darila še častni prostor pri vseh javnih svečanostih in dosmrtno podporo. V Sparti so ga proslavili s pravico, da se je smel v vojni bojevati v bližini kralja. Prizorišče teh tekem, obširne naprave v Olimpiji, so zopet odkrili šele po več stoletjih. V starem veku je bila ta pokrajina posvečena; velikanski prostor, okrašen s tisoč in tisoč kipi in podobami je bil kraj nešteti dnevni žrtvovanj in daril od strani obiskovalcev, celo iz najoddalje-

nejših krajev, kamor je prodrla grška kultura. Tisočletno zanemarjenje tega svetega mesta je napravilo iz njega nezdravo, z nizkim grmičevjem pokrito in pusto planoto, ki so jo šele pred kratkim napravili zopet rodovitno. Nemški arheolog (starinoslovec) Curtius je pričel l. 1875. izkopavati razvaline stare Olimpije in njenih obširnih športnih naprav in je bil l. 1881. že tako daleč, da imamo poslej točno sliko tega velikega štadiona iz preteklosti.

Gotovo boste vprašali, zakaj vam vse to pripovedujem? No, Olimpija je torej zibelka olimpijskih iger, kar smo pa že skoro pozabili. Prav tega naj nas spominja letošnja športna prireditev v Berlinu in naj bo tako zveza med stariim vekom in današnjim dvajsetim stoletjem na poseben način obnovljena. Višek berlinske olimpijade bo namreč zanetenje olimpijskega ognja, ki ga bodo prinesli v Berlin po posebni poti. Letošnjega 20. junija bodo namreč med razvalinami stare Olimpije s pomočjo sončnih žarkov zažgali baklo, s katero bo poseben tekač pretekel določeno progo. Njega bo pričakoval z baklo v roki drug športnik, ki bo od prvega prejel ogenj itd. Tako bo šla ta proga tri tisoč kilometrov daleč preko Grčije, Bolgarije, Jugoslavije, Ogrske, Avstrije, Češkoslovaške in Nemčije v štafeti treh tisočev športnikov do berlinskega štadiona, kamor ga bo moral prinesiti zadnji tekač po enajstih dnevih natančno ob času otvoritve olimpijade. To je nekako simbolično dejanje in da boste njega pomen prav razumeli, ste morali poslušati košček stare grške zgodovine.

To donašanje in odnašanje olimpijskega ognja je organizirano v vseh zgoraj omenjenih državah, kjer bodo tekle štafete. Vse bolj podrobno in natančno pa boste izvedeli takrat, ko se bodo v Berlinu pričele olimpijske igre, h katerim se bodo zbrali tisoči športnih zastopnikov vseh narodov in stotisoči gledalcev iz vseh dežel.

Kako so Solatniki umivali vino

Solatniki so bili veseli ljudje. Jedli so solato in zraven pili jesih. Prigodilo pa se je tiste dni, da je imel oča Mrdun god in je god srečno padel na pustni torek kakor vsako leto. So ugibali Solatniki, kaj da mu kupijo za god. Lani so mu podarili prase, a ponoči so mu ga ukradli. Preveženi so to tiči! Kaj bi mu dali letos? Zopet prase? Je dejal Mrdun, prihodnje prase da bo zaklenil s tremi ključavnicami. Potem pa gre darilo zbogom in je res darilo. To ni šlo Solatnikom v glavo. So ugibali in ko so ugibali, hej! privozi mimo voznik. Sod vina ima na vozu.

»Holaj, Solatniki!« je zavpil, »kaj boste požirali jesih. Pristnega dalmatina imam, pa še prav poceni vam ga dam!«

»To bo za župana in njegov god,« so rekli Solatniki in kupili sod z vinom vred. Žejni in radovedni so bili, do pusta je še tri dni. Hudimana, je dan dolg, kadar bi naj bil kratek. Pa so zabili v sod pipo, da vidijo, kakšna da je kapljica, ki jo bo pil oča župan. V temi so pokušali in pili na vse mile viže, da ne bi Mrdun videl, kaj se godi z njegovim darilom. Dalmatinec se jim je pokadil po možganih in so pričeli treskati drug v drugega. Pa je nekdo prižgal luč.

»Kurja smrt,« so se začudili Solatniki, »to vino pa je črno kakor sam peklenski vrag. To ni po božjem. Greh je bil, da smo pili prej ko župan, pa se je vino za kazen umazalo in počrnilo. Saj je v temi vendar bilo vino belo, kaj ne?« Vsi so pokimali. »Seve, v temi se vidi vse čr-

no, četudi je belo. In naša vina so vendar bela in rumena kakor nebeska luč. Pomislite, mi smo vendar blizu Ljutomera. Takega ne najdete niti v Kranjski gori. To je pa črno, kakor bognasvaruj! Kaj sedaj?«

Ni jim več dišalo začarano vino in so ugibali in niso vedeli, kaj bi. Drugi dan so skrivaj poslali po mater županjo, brihtna je ta ženska in ona shranjuje uradni pečat.

»Hej, dedci,« se je zadržla, »kaj pa napravite, pujski, če ste umazani in črni kakor parklji?«

»Umijemo se,« je dejal eden.

»Vidiš, to je tisto. Če imate črno vino, umijte ga, pa bo belo,« je rekla županja in je šla. Visoko je nesla pametno glavo, da so ženske lahko videle, kdo je prav za prav župan.

»Jencata, hencata, brihtna je mati županja,« so vpili Solatniki, »kdo bi si mislil? Prava reč, pa bomo vino umili s krtačo in brisačo, da bo belo kakor sneg.« Pa reč ni bila tako lahka. Kajti ni vseeno, če si na primer umivaš umazane noge ali sajast obraz ali pa črno vino. Kjer si ga hotel zagrabiti in potegniti s krtačo, se ti je vino umaknilo in izmuznilo kakor riba in črnoba ni šla od njega za nobeno ceno ne.

»Ne pusti se, zlodej, umiti,« so rekli Solatniki in šli nad sreskega načelnika. Sreski načelnik je bil mož iz ljudstva in naroda. Narod ga ljubi in on ljubi narod. Tako se imata rada obadva. On ve, kaj je za narod potrebno in bo tudi tukaj pomagal. Jutri je god, treba je hiteti. Trezno je poslušal sreski načelnik resne besede poverjenih mu državljanov in ko so mu povedali vse, kar jim je ležalo na srcu in na jeziku, je dejal:

»Zmrzel led, vam pravim, zmrzel led se da prijetno ribati s krtačo in toplo vodo. Pustite vino zmrzniti, v korito ga iztočite, vam pravim, drugo jutro bo zmrzel led, pa ga

umijte kakor vam je ljubo in drago!»

»To je mož od fare, kakršnega še Abesinija nima,« so rekli Solatniki in so šli domov. Natočili so vina v korito in ker ni šlo vse v eno, so privlekli več korit ter jih napolnili s črnino. Noč je bila ledenomrzla, Solatniki so pravili, da ima vrag za nohtom mlade. Zjutraj so z veseljem opazili v koritih zmrzel led. Prinesli so krtače in tople vode. Eden je celo privlekel kos mila, za birno ga je dobil od botra, in pričeli so umivati vino, da je bilo veselje. Potili so se že kakor ptujski špeharji, delo je šlo od rok in črna brozga je brizgala iz korit. Kmalu so bila korita prazna. So bili Solatniki tako vneti pri delu, da niso niti opazili praznih korit in so ribali ter umivali korita tako dolgo, da so se svetila kakor sneg. Okrog in okrog pa je bilo polno črne brozge.

»Holaj, sedaj je pa čisto,« so rekli vsi zasopihani in nehali. Je prišel tačas oča Mrdun, pušeljc je imel za klobukom. Stopil je med verne mu Solatnike in vzkliknil:

»Kaj pa naj pomeni to?«

»To pomeni,« je dejal eden ter se odkašljaj. »to pomeni, da smo umili vino, ki vam ga poklanja v majhen

dar vesoljna občina za vaš velik in imeniten god, ki ga slavite danes, in vam v imenu nas vseh dovolim, da pokusite vino iz naših korit.«

Je bil oča Mrdun ginjen kakor Abraham, ko je umrl — in je dejal.

»Lepo, lepo, zelo lepo od vas, da me tako spoštujete in ljubite. Vino iz korit bom popil jaz, a ono po tleh pa vi! Potem si pa še svoje umazane buče tako dolgo umivajte in drgnite, da vam izginejo ko kafra, možakarji prismojeni!«

Izdelovanje čokolade

Najvažnejša surovina pri izdelovanju čokolade je kakaov. Tega pridelujejo pod imenom kakaovec na obalah Afrike in v Nizozemski Indiji, kjer raste v podobnih grmih kakor pri nas paprika ali paradizniki. Ko postanejo plodovi zreli, jih potrgajo od rastlin, izluščijo iz strokov zrna, jih posuše, zamotajo v vreče in odpošljejo čez širno morje v naše kraje v tovarne, ki jih je nešteto v vseh deželah, posebno pa se ponašata z njimi Italija in Švica.

V tovarnah kakaova zrna očistijo, zlomijo, da jih je laže mleti, in nato zmeljejo v prah. Ker pa vsebujejo ta zrna obilo maščobe, jim je treba to mast odvzeti. To se zgodi v velikih vodovodnih stiskalnicah. Istisnjeno suho snov imenujejo strokovnjaki kakaovino ali kakaovo pogačo, iztisnjeno mast pa kakaovo maslo. Kakaova pogača pride nato v mlin, kjer jo še enkrat premeljejo. Po tem postopku je kakaov že narejen in je tak, kakor ga prodajajo v trgovinah.

Kako pa nastane čokolada? Čokolado izdelujejo iz že imenovane kakaovine.

kateri primešajo nekoliko sladkorja. Seveda boste sedaj vprašali, kako nastanejo na čokoladi tiste lepe, ravne zareze in vdolbine, s pomočjo katerih se da čokolado zlomiti v majhne koščke. Za tako čokolado je treba kakaovo gmoto izboljšati. To napravijo na velikih jeklenih valjih, kamor iztisnejo snov in ji pridenejo nekoliko vročega kakaovega masla, to pa radi tega, da je čokolada bolj mehka in se raje lomi. Za izdelavo mlečne čokolade pa pridenejo temu testu še nekoliko posušenega in v prah zmletega mleka. Nato tekočo čokolado zlijejo v različne kalupe in oblike, v katerih so znane zareze, napisi in vdolbine, in jih postavijo v hladilnico. Ko se je čokoladno testo strdilo, ga iztolčejo iz posod, nakar pride k zavijalnemu stroju, ki zavije čokolado v štaniol.

Vsega dela v teh tovarnah pa ne opravljajo stroji, temveč tudi spretni delavke. Ko je kakao zmlet, pride v prostor, kjer ga tehtajo. Tu ga delavka vsiplje v stroj in ta ga avtomatično (sa-

mogibno) odtehta v majhne in večje podstavljene zavojčke in vrečice. Nato priromajo te vrečice na posebnem gibljivem traku, ki se premika vedno naprej, k mizi za zavijanje, kjer sedi sedem delavk, ki zavojčke z dobro dehtečo vsebino zavijajo v papir, povežejo z motvozom in pritrldijo nanje plombe (košček svinca). Če vam povemo, da napravi stroj za izdelovanje kakava v desetih urah 570 kilogramov te dobrote, potem si šele lahko predstavljate, kako ogromno delo napravijo delavke. Vzemite svinčnik in izračunajte! Dobili boste, da mora ena delavka vsakih 8 sekund zaviti, zavezati in plombirati eno osminko kilograma kakava. Za to je potrebna že precejšnja spretnost, da zmorejo to hitrost. Tudi tkaj narekuje čas in hitrost stroj; prsti mu morajo urno slediti. Kadar torej hrustate sladko čokolado, pomislite malo tudi na ogromno delo, ki je z njo v zvezi in ki je napravilo to hranilo tako okusno in prijetno.

Sicer pa: dober tek!

Z a s p r e t n e r o k e

Dršalka

Le pogledjte jo, to majhno dršalko. Kako je ljubka! Če ste le malo spretni, vam bo hitro pokazala, kako se zna drsati.

Narišite na papir sliko št. 1 in 2 ter ju nalepite na lepenko. Slika št. 1 predstavlja dršalkino krilo, slika št. 2 pa život. V krilo napravite zareze, kakor vam kaže slika, potem ga zvijte in kavlje pritrldite v zareze, jeziček, ki je na koncu života, pa vtaknite v srednjo zarezo. Tako je dršalka gotova. Pod krilo ji vtaknite kroglico, navadno frnikulo in nagibajte lepenko, na katero ste jo postavili, lahko na vse strani. Dršalka bo ubogljivo sledila vašim gibom ter se drsala.

Tako!

Učitelj: »Za kazen napišeš stokrat: Sem lenuh!«

Učenec: »Ali naj dam to podpisati očetu?«

Druga pasma

»Ali so vsi ljudje na svetu beli, Jurčica?«

»Niso.«

»Na primer?«

»Otroci. Ti so navadno umazani.«

Zaželena kazen

»Ti greš šele zdaj domov, Mirko? No, čakaj, očka ti da, hoditi tako pozno zvečer! Zakaj nisi prišel prej?«

»Zato, ker imamo žgance. Jaz jih nimam rad in zdaj za kazen ne dobim večerje.«

Prašič

Učitelj: »Prašič je zelo koristna žival, daje nam meso, mast, ščetine. Za kaj se da še uporabiti?«

Učenec: »Prosim, za zmerjanje!«

Kaj bi bil rad

»Kaj bi bil ti rad, Dušan?«

»Dimnikar, da se mi ne bi bilo treba zmerom umivati.«

Barometer je padel

»Očka, barometer je padel...«

»Zelo?«

»No — zelo — skoraj za en meter — prav na tla.«

Zvezde

»Poznamo torej Saturna, Marsa — in katero zvezdo še poznaš, Verica?«

»Greto Garbo, prosim.«

To je ugodje!

»Očka, veš, jaz bi bil rad na severnem tečaju.«

»Tebi tu ne ugaja, Mihec?«

»I ugaja mi že, toda na severnem tečaju je pol leta noč in pol leta dan, in tako bi šel tam samo enkrat na leto v šolo in samo enkrat na leto bi se umil.«

Dober zgled

»Vzemi si za zgled mravljo, Katica!«

»Saj si jo že jemljem, mama. Tudi jaz ti že hodim na sladkor.«

Slovnica

Učitelj: »Povej nam, Matijček, stavek, v katerem bi bila beseda cikorija!«

Učenec: »Zjutraj pijem kavo!«

Učitelj: »? ? ?«

Učenec: »Prosim, saj se daje cikorija v kavo!«

Brihtno vprašanje

Mihec: »Oče, zakaj pa kokoši tako vpijejo?«

Oče: »Gotovo so lačne.«

Mihec: »Zakaj si pa ne znesejo jajec?«

Hitri računar

Učitelj: »Računaj, Janezek! Hiša ima 4 nadstropja. V vsako drži 15 stopnic. Koliko jih moram prestopiti, če hočem priti v najvišje nadstropje?«

Učenec naglo: »Vse, gospod učitelj!«

Oprezen

»Zakaj pa trgaš te liste iz knjige?«

»To so ti, ki sem se jih že naučil, očka. Bojim se, da se jih ne bi pomotoma še enkrat učil.«

Pridni učenec

»To je strašno, dvajset napak in tako kratka naloga. Ali nisi mogel napraviti vsaj dvakrat tako dolgo?«

»No — ampak potem bi bilo tam štiri-deset napak.«

Tudi resnica

»Saj imamo vendar zrcalo, zakaj pa se ne pogledaš vanj, kadar se umiješ, da bi videl, ali si čist?«

»To vidim, očka, na brisači.«

Pust na razpotju

Moti se, kdor misli, da je bil Pust vedno tak, kakršnega poznamo mi: vesel, zabaven patron, poln norčij in burkastih domislic.

Pred davnimi, davnimi časi ko je še živel, je bil Pust povsem drugačen.

Še kot otrok, jedva šest let mu je bilo, se je tako resno držal in take modre je govoril, da bi lahko samega svetopisemskega Salomona v zadrego spravil. Čim bolj je doraščal, tem modrejši je postajal. V svojih prvih mladeniških letih je bil že skoraj dozorel mož, v čelo so se mu zarezale prve gube, temno so mu gorele oči in prav nikoli se ni zasmeljal.

V tisti deželi je vladal kralj Kurent, najveselejši, najzabavnejši kralj pod soncem. Vsi njegovi podaniki so bili takisto veseljaki in šaljivci, kakršnih ni bilo nikjer drugje.

Edina izjema je bil mladi modrijan Pust. Zato je njegova roditelja pričelo skrbeti, kaj bo iz tega. Njegov oče Pustež pl. Šema je bil dvorni svetnik Njegovega Veličanstva kralja Kurenta in je bil kralju obljubil, da mu svojega prvorojenca pošlje na dvor za dvornega norčka. Toda kako naj njegov sin postane dvorni norček, če pa se nikoli ne smeje, je vedno čemereren in tako modro govori.

Mislil je oče in mislil, kaj naj ukrene, pa mu nič pametnega ni hotelo priti na um.

»Bolan je, naš Pust, bolan,« je slednjič rekel svoji ženi in sta oba sklenila, da pošljeta po zdravnika.

Prišel je zdravnik Burkež.

Do fermenta natanko je preiskal dozdevnega bolnika, potem je odmajal z glavo in se na vsa usta zasmeljal.

»Pust je zdrav ko riba,« je dejal, »njegov meh za smeh je v redu, treba je le počakati trenutka, da meh počí, potem pa smeha in dobre volje ne bo konca ne kraja.«

Roditelja sta se potolažila in čakala. A tistega trenutka, ko bi naj Pustu počil meh za smeh, nista mogla pričakati.

Oče je torej priredil veliko domačo veselico in povabil nanjo najznamenitejše šaljivce iz vse dežele. Ti so se zbrali okrog Pusta, zbijali šale, se krohotali in se na vse mogoče načine trudili, da bi čemerneža pripravili do smeha.

Toda zaman. Pust je ostal tak kakor je bil; še nasmehnil se ni, temveč je modro pripomnil:

»Kdor hoče, da se mu bodo drugi smejali, se sam ne sme smejati.«

Oče je bil spet ves obupan. Odšel je na dvor in stopil pred kralja Kurenta.

»Veličanstvo,« se je priklonil, »sina Pusta, ki sem ga vam bil obljubil za dvornega norčka, nikakor ne morem spametovati, da bi bil dobre volje. Kaj naj storim?«

Kralj Kurent je od zadovoljstva kar poskočil s prestola.

»Tako? He-he-he! No, to ti je pa dvakrat Pust! V moji deželi, pa ne dobre volje? Rad bi ga poznal, tvojega Pusta. Pripelji mi ga na dvor!«

Srečni oče je neutegoma izvršil povelje. In tako je mladi Pust postal dvorni norček kralja Kurenta.

Ostal pa je slejkoprej vedno isti. Modre izreke je kar iz rokava stresal in se je pri tem silno resno in svečano vedel.

Prav zato so se mu vsi smejali in še nikoli ni bilo na dvoru kralja Kurenta toliko zabave in smeha kakor baš tedaj.

Toda vsake reči, pa naj bo še tako imenitna, se človek sčasoma naveliča.

Tudi kralj Kurent se je naveličal pustega obraza svojega dvornega norčka in bi bil rad videl veseli, smehljajoči se obraz. A kaj, ko pa Pustu njegov meh za smeh ni hotel počiti. Čakanja na tisti znameniti trenutek pa je bil že ves dvor s kraljem vred do grla sit.

Pa se je Pust nekega dne sprehajal po kraljevskem vrtu in v mislih koval

nove izreke, da bi z njimi pri večerji kralja razveselil.

Ko se je ob neki košati cipresi ustavil, je izza nje pokukal čudno smešen ženski obraz.

»Kdo pa si ti?« je začuden vprašal Pust, ki še nikoli ni bil videl tako zabavnega obličja.

»Pst!« je zašepetala ženska in položila prst na usta. Stopila je na peščeno pot pred Pusta in snela krinko. Mlad dekliški obraz s silno žalostnimi očmi se je prikazal izpod krinke.

Pust je ostrmel, kar verjeti ni mogel, da stoji pred njim živo žensko bitje.

»Kdo si —?« je ponovil. »Kako si prišla sem?«

»Na skrivaj,« je odgovorilo dekle, »prišla sem iz tiste dežele, kjer vlada mrka kraljica Nesreča. Tam sem doma. V naši deželi ni veselja, temveč samo žalost in tegoba. Slišala sem o deželi veselega kralja Kurenta, tudi o tebi sem slišala in sem ušla čez mejo, da bi —«

»Kako ti je ime?« jo je prekinil Pust.

»Maska mi pravijo,« se je nasmehnilo dekle. »Tebi pa je ime Pust, kajne? O, mnogo sem že slišala o tebi, o tvojih modrih šalah, ki se jim vsakdo mora smejati. Prišla sem, da te povabim s seboj. Skupno bova hodila po naši deželi, razveseljevala ljudi in jih naščuvala, naj prepode kraljico Nesrečo s prestola. Ali hočeš?«

Pust ni takoj odgovoril, nego je vprašal:

»Kaj pa je tisto, kar držiš v roki?«

»Krinka, moj drugi obraz,« je odvrnila Maska. »Če si nadeneš krinko, skriješ svoj pravi obraz in postaneš vesel. Toda — kaj stojiš? Odgovori mi hitro: ali greš z menoj?«

Pust je neodločno upiral svoj otožni pogled v zapeljivo Masko. Ni vedel, kaj naj stori, ali naj pobegne, ali naj še nadalje ostane na dvoru.

»No, modrec šaljivi, odloči se,« je prigovarjala Maska in ga prijela za roko.

»Ne morem se odločiti,« je dejal; »veš kaj, lepa Maska, posodi mi tisto

krinko, ali kako že praviš temu, za nočoj, da še enkrat razveselim kralja; tebe pa bom vtihotapil v grad med dvorne dame; nihče te ne bo prepoznal. Jutri zarana pa pobegneva. Si zadovoljna?«

Fot. Ferd. Premru

Mitja in Majda gresta na maškarado

»Zadovoljna sem. Na, tu imaš,« je dahnila Maska in mu porinila krinko v roko.

Take vesele večerje kralj Kurent še svoj živ dan ni imel kakor takrat.

Njegov dvorni norček Pust se je bil namreč pojavil s krinko na obrazu.

Ta novost je vzbudila pri celokupnem dvoru gromovit krohot.

Kralj Kurent še jesti ni mogel, tako se je smejal; ministri so se od smeha za trebuhe držali, dvorne dame in služinčad so od norčavosti cvilili in drug drugemu stopali na noge.

Samo Pust se ni smejal.

»Povej mi, o kralj,« je izpregovoril, »kaj mi je storiti. V dvomih sem, na razpotju. Ali naj hodim s krinko na obrazu, ali brez nje, ali naj ostanem tu, ali naj zbežim odtod?«

Kralj in vsi drugi so imeli te Pustove besede seveda za golo šalo in veselost je še narastla.

»Tvoj pusti obraz mi že preseda, norček,« je med smehom vzkliknil kralj Kurent. »Boljše je, da zbijaš šale s krinko na obrazu, he-he-he!«

»Dobro, kralj, pa naj bo po tvojem,« se je odrezal Pust, si spet nadel krinko in stopil pred zrcalo. Zdaj, ko je samega sebe videl v zrcalu, svojo sloko postavo, oblečeno v pisane cape, in svoj smešen, zakrinkan obraz, se je nenadno pričel — smejati.

Prišel je tisti trenutek, Pustov meh za smeh je počil in smeh je planil na dan.

Vsa prostrana dvorana je odmevala od smeha in krohota, kralj, ministri in ves dvor so se od smeha valjali po tleh.

Pust se je smejal, smejal, od bučne-ga smeha so ga prijemali krči, smejanja ni hotelo biti ne konca ne kraja. Smejalo se je toliko časa, da je od smeha — umrl.

»Vidite,« se je obrnil kralj proti svojim ministrom, »naš norček Pust je pa vendarle imel prav, ko je dejal, da na razpotju ne ve, ali naj ostane, ali naj gre odtod. Zdaj je pa res odšel.«

Ko so mrtvemu Pustu sneli krinko, je bil njegov obraz prav tako resen kakor včasih.

Nataknili so mu torej krinko nazaj in ga tretji dan slovesno pokopali.

Vsako obletnico Pustove smrti so v deželi kralja Kurenta slovesno proslavili z veselicami, maškaradami in raznimi norčijami.

Lepa Maska je postala Kurentova žena in oba sta se večkrat prav po pustno našemila.

Ta navada je kmalu zajela ves svet. Še dandanes nore ljudje v pustnem času in si nadevajo krinke, da bi zakrili žalostne, od skrbi razorane obraze in bi vsaj za nekaj ur pozabili težave življenja.

Odkod imajo cvetice svoja imena?

Anemona ali po naše veternica ima svoje ime iz grščine: anemos pomeni veter, zato ji pravimo tudi mi veternica. Gotovo jo vsi poznate, saj je ena prvih pomladnih cvetk. — Begonija, ki je doma v tropičnih krajih, je dobila svoje ime po guvernerju San Dominga Begonu, ki je živel tu v začetku 18. stoletja. — Dalija ali georgina se imenuje po švedskem botaniku (rastlino-slovcu) Dahlu. — Fuksija, katere domovina sta Južna Amerika in Nova Zelandija, ima svoje ime v spomin na velikega bavorskega botanika Leonharda Fuchsa, enega od »očetov botanike«, ki je živel od l. 1501—1566. — Hortensia, žena znamenitega francoskega urarja Lepautea, je dala ime hortenziji, grmičasti rastlini iz Vzhodne Azije. — Ime hijacinta (iz vrste lilij;

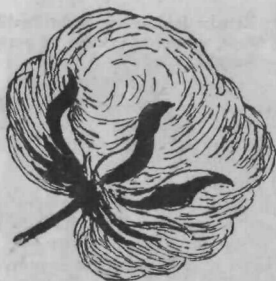
cvete že pozimi v vodi) pride iz grščine, grški »jakintos« pomeni našo domačo peruniko. — Lavendel (slovensko: sivka) ima svoje ime iz latinščine. Lavare se pravi umivati se. Iz nje izdelujejo razne dišave in vode za umivanje. — Po francoskem zdravniku in botaniku Magnolu, ki je prvi prišel na misel, razdeliti rastline v posamezne družine (živel je od l. 1638.—1715.), je dobila svoje ime magnolija, okrasno drevesce iz Vzhodne Azije in Amerike, katerega cvetje se pokaže že v zgodnji pomladi še pred listjem. — Petunija iz Južne Amerike je dolžna za svoje ime podobnosti s tobakovo rastlino (petun je braziljansko ime za tobak). — Nagelj pride iz nemške besede Nagel, kar pomeni žebelj, zato pravimo tudi mi nageljnu klinček. — Rožmarin je latinskega izvora in pomeni dobesedno: rosa ob morju, kajti rožmarinova domovina je ob morju, toda pozabili so to in so spravili ime v zvezo z rožo in Marijo. Zaradi te pogreške so tudi Angleži dali rožmarinu ime: rosemary. — Cinija nosi ime nemškega botanika Zinna.

O izvoru blaga za naša oblačila?

Prve obleke, ki jih je človek poznal, so gotovo kože ubitih živali, v katere se je zavijal, da bi ga varovale pred mrazom in mokroto. Pozneje se je naučil uporabljati v to svrhu tudi druge dobrine, ki mu jih je nudila narava: porezal je ovcam volno in je izdelal iz nje mehko in toplo tkanino. Še kasneje so pa pričeli uporabljati za izdelovanje tkanin zelo dolge niti, ki jih je napredla gosenica sviloprejk, ko se je zabubila; dobili so blestečo svilo.

Tudi rastline so služile in služijo še danes za izdelovanje tkanin. Predvsem je treba omeniti rastlino z lepimi modrimi cvetovi, ki jo imenujemo lan. V stebelu te rastline so dolge, tanke, toda zelo trdne niti, ki jih imenujemo vlakna. Ko prično stebela rumeneti, takrat iztrgajo rastline iz zemlje, jih namočijo v stoječo vodo ali jih pa razprosto za nekaj tednov na travnik, kjer so izpostavljene vlagi, da se omehčajo in da se vlakna dajo lahko odlučiti. Če se jih pa drže še leseni ostanki, potem stebela posušijo in jih zlomijo v majhne koščke; na ta način jih lahko oprostijo od ostankov lesa in skorje. Vlakna položijo nato enakomerno drugega poleg drugega in jih potezajo skozi zobe tkzv. grebenastega češlja. Pri tej priliki tudi odstranijo kratka vlakna, imenovana potirki ali zadnje predivo. Iz dolgih vlaken pa predejo prejo in iz preje izdelujejo platno. Ta posel so oskrbovale še pred 50. leti žene same, ki so izdelovale tudi tkanine. Prejšnje čase je imela na deželi vsaka gospodinja svoj kolovrat in statve in je sama

tkala platno za perilo in obleke. Danes pa predejo in tkejo stroji, ki jim človek samo streže in jih upravlja. Tvornice nam nudijo platno različnih debelin, najfinejše se imenuje batist, najdebelejše pa jadrovina, iz katere izdelujejo nahrbtnike in šotore. Iz platnenih tkanin, ki so postale neporabne, izdelujejo papir.

Za oblačila pa se rabi tudi bombaž ali pavola, ki jo pridobivajo iz rastline, ki raste v toplejših krajih. Ta rastlina ima plodove, obdane s kožico; v njih so spravljena semena. Vsako seme ima na enem koncu dlačico, ki je tudi do pet centimetrov dolga. Ko plodovi dozore, se kožica razpoči (glej sliko); takrat jih prično nabirati, ločijo in potrgajo dlačice od semen in jih spredejo v predivo. Iz tega prediva pa izdelujejo tkanine, iz katerih je narejena večina naših oblek. Bombaž se da v neki izvestni tekočini tudi raztopiti in je prav lahko iz njega izdelovati v posebnih strojih dolge blesteče niti. Tako nastane umetna svila, ki se dandanes uporablja mnogo bolj od prave, ker je veliko cenejša, zelo trpežna in ima lep blesek.

Tudi iz kopriv izdelujejo blago za obleke, zakaj tudi ta rastlina ima, kakor lan, v svojem stebelu uporabljiva vlakna. Toda oblačila iz kopriv so trda in raskava in zato niso priljubljena.

PAVLIHA

Pripoveduje Pavle Flerè

Ženska lahkovernost da Pavlihu tudi, da pokaže, kako se perejo kožuhi

To je bilo tako:

Na svojem potovanju pride Pavliha v vas in poprosi za prenočišče v hiši, kjer je bila gospodinja sama. Ta ga pobara, kdo je in odkod in kaj počne. Pavliha odgovori:

»Lagal bi, če bi dejal, da sem tak in tak rokodelec. Moja navada je, da vsakomur povem resnico.«

»Lepa je taka navada.« ga pohvali žena; »in takih ljudi ne gonim od hiše. Zakaj tisti, ki govorijo resnico, so dobri ljudje.«

Pavliha je takoj opazil, da gospodinja škili; zato jo ogovori takole: »Preljuba škilka, povejte mi, kam naj položim svojo palico in kam naj obesim bisago?«

»Ti grdavš ti grdavšasti,« se zažene gospodinja proti njemu. »Kar živim, mi še nihče ni spočital, da gledam navzkriž. Da bi te —!«

»Ljuba žena,« jo mirno tolaži Pavliha, »če hočem govoriti resnico, vendar ne smem tega zamolčati.«

Ker sta bila sama in ni Pavlihovega očitka nihče slišal, se žena res potolaži in reče Pavlihu, naj le ostane.

Po večerji sedita in se menita ter pogovarjata to in ono. Med drugim reče Pavliha, da zna prati stare kožuhe, ki so potem kakor novi in se jih za nič ne lotijo molji. Gospodinja, ki je imela doma več stare kožuhovine, je bilo to kaj všeč in brž se dogovori s Pavlihom, da se drugo jutro loti tega posla. In še pristavi žena, da bi rekla tudi sosed-

dam, naj prineso svoje kožuhe; kar je Pavlihu prav.

Drugo jutro obleta žena na vse zgodaj vas in razglasi, da je pri njej možak, ki zna prati stare kožuhe. Hitro prihite iz vseh hiš ženske s svojimi kožuhi ter jih predajajo Pavlihu. »Mleka, dosti mleka moram imeti za to,« jim pravi Pavliha, pa tudi za mleko ženske kar nič ne oklevajo ter ga naneso nič koliko.

Pavliha zlije vse mleko v tri velike kotle, potisne vanje kožuhe in zakuri pod njimi močan ogenj. V roke vzame krepek drog in z njim žoka po kožuhih ter jih meša, da čim boljše prevro v kipečem mleku. Ko misli, da so že dobro prekuhani, se obrne k ženskam in jim reče:

»Pojdite zdaj v gozd in mi poiščite lepih lipovih šib; ne pretankih in ne predebelih. Lepo jih olupite ter jih prinesite. Do takrat se kožuhi omehčajo, potlej pa jih obdelam z lipovino.«

Ženske brž steko, kakor jim je rečeno, Pavliha pa se smeje za njo, mi, potopi kožuhe globoko v mleko, podkuri velik kres in gre, da izgine, preden se vrnejo ženske.

Ko pridejo z lipovimi šibicami in ne najdejo Pavliha, mislijo, da je le kam stopil. Ko pa ga ni in ga tudi nikjer ne najdejo in se od nikoder ne oglasi, začno same vlačiti kožuhe iz kotlov. Vsaka pa je hotela biti prva; zato si pulijo kožuhe in trgajo iz rok, ti pa, vsi razkuhani, začno razpadati. Boječ se zanje, jih svet popuste in čakajo Pavliho, da jih pride oprat in ožet. A tudi te reve so zaman čakale navihanca.

Naslednja zgodba nam pove, da natančna ubogljivost ni prida

Sila primora Pavliha, da se vdinja kovaču. Ta je imel navado, da je svojemu pomočniku, ki mu je hotel ukazati, naj pritisne meh, zmeraj dejal: »Alo, le z mehi za mano!«

Tudi Pavliha je stal pri mehu in pritiskal. Ko gre kovač pred kovačnico, da podkuje konja, zakliče: »Alo, le z mehi za mano!« Pavliha si ne da reči dvakrat, brž naloži meh, ga zavleče pred kovačnico in pravi:

»Mojster, kam naj postavim meh? Grem, da prinesem še drugega.«

Kovač ga debelo pogleda in reče: »Ti si ptič! Kaj sem jaz tako mislil? Le pojdi in nesi meh, kjer si ga vzela!« Pavliha uboga in prenese meh spet v kovačnico.

Kovač pa sprevidi, kakšen markaj je njegov pomočnik, ter se zakolne, da mu prežene muhe. Sklene zatorej, da bo klical odslej svoje pomočnike že opolnoči na delo.

Kakor sklence, tako stori: vse delavce skliče opolnoči in jim ukaže v delavnico. Ljudem to kajpak ni bilo prav in eden reče Pavlihu: »Kaj deš, kaj le misli mojster, da nas tako zgodaj goni na delo?« — »Ne vem,« odvrne Pavliha, »če hočeš, ga povprašam.« — »Le vprašaj,« reče tovariš.

Pavliha se res obrne do mojstra rekoč: »Mojster, zakaj nas budite tako zgodaj? Šele polnoč je in ob našem nabijanju se zbudi vsa soseska.«

Kovač odvrne: »Taka je moja navada, da prvih osem dni ne pustim svojih pomočnikov na postelji delj ko do polnoči.« Na to ne črhne Pavliha nobene in tudi njegov tovariš si ne upa ziniti.

Prihodnjo noč jih pokliče kovač spet opolnoči. Drugi gredo na delo, Pavliha pa vzame svojo posteljo in si jo oprti na hrbet. Tako obložen

stopi k nakovalu in začne nabijati, da so iskre kar frčale naokoli. Ena prileti Pavlihu v posteljo ter jo vžge. Pavliha brž odvrže gorečo posteljo, kovač pa zakriči nanj: »Kaj počneš, trap trapasti! Ali ne moreš pustiti postelje, kjer je bila?«

»Ne morem,« odvrne Pavliha. »Nič se ne jezite, mojster, a res ne morem. Zakaj moja navada je, kadar dobim posteljo, moram biti prvih osem dni vso noč z njo. Ker pa ukazujete, da smem biti na nji le do polnoči, mora po polnoči pač ona biti na meni.«

Kovač se po teh Pavlihovih besedah ujezi še bolj in mu reče, naj zaneso posteljo v hišo, odkoder jo je prinesel, in mu še ukaže: »Potlej pa mi hitro splezaj spet dol!«

»Kakor ukazujete,« odvrne Pavliha, pobere, kar je ostalo postelje in jo zaneso nazaj gor v sobo. Potem prinese lestvo, spleza na streho, jo predre, stopi na remeljne, potegne lestvo za sabo in jo spusti s strehe na cesto. Sam zleze po lestvi na tla in se odpravi dalje.

Kovač sliši ropot in gre gledat, kaj je. Videč v strehi luknjo, Pavliha pa, kako koraka po cesti, ga prime strašna jeza. Pograbi zatorej

dolgo železo in jo hoče udariti za Pavlihom. A zadrži ga njegov pomočnik, rekoč: »Mojster, nikarte! Saj ni storil prav za prav drugega kakor to, kar ste mu ukazali. Rekli ste mu, naj nese posteljo gor in naj spleza spet dol. In kakor vidite, je reš tako napravil.«

Kovač uvidi, da je pač najboljše, ako ga pusti, ter se potolaži še posebno, ker mu je Pavliha medtem že izginil izpred oči. Gre tedaj, da popravi streho, njegov pomočnik pa reče: »Tako je, kdor se s Pavlihom spušča v posle. Če ga še ne pozna, ga že kmalu spozna.«

(Dalje prihodnjič.)

S t a n e M a r k i č

Lučko si prižgo . . .

Ko zaide sonce, nastane na zemlji tema; to je čas, ko gre večina živali k počitku. Človek si pa pomaga na drug način: prižge si umetno luč, zakaj svojega dnevnega dela še ni končal, ko je utonilo sonce za gorami.

So pa tudi živalce, ki imajo lastno svetilko, s katero si v temi iščejo pot. Vsi poznate kresnice, drobčkane hrošče, ki v poletnih mesecih v večernih urah letajo nad travniki in polji. Majhne, bleščeče zvezdice, ki jih občudujemo, so posebni organi, ploščicam podobna, masna svetlobna telesa na spodnji strani trupa. Samice teh hroščev imajo taka svetila tudi ob straneh in na hrbtu. Ker nimajo kril, ne morejo letati, samo plazijo se po travi, zato bi jih njihovi tovariši ne mogli opaziti, če bi imela svetila samo na spodnji strani.

V morski globini je tudi podnevi tema, kajti voda propušča le neznamen del sončne svetlobe in skozi vodne plasti nekaj sto metrov ne prodre več noben sončni žarek. Neprodirna tema vlada tam doli, razsvetljujejo jo le živa bitja, ki tam životarijo, hodijo na lov za plenom in se razmnožujejo. Tudi te živalce nosijo svoje svetilne priprave s seboj. Med njimi najdemo predvsem različne vrste rib, ki živijo v največjih globinah in imajo pod očmi in v vrstah na spodnji strani telesa, nekatere tudi ob straneh, precej zamotano zgrajene svetlobne ustroje.

O čudežnem pojavu »morskega svetlikanja« ste morda že čuli. To morsko svetlikanje nastane na ta način, da pridejo prigradno iz največjih globin morja na površino živalce, ki so opremljene s svetlobnimi telesci. Majčkene, drobčkane so te živalce, tako majhne, da bi jih en milijon lahko spravili v naprstnik vode; vsaka pa ima v majhni oljnaty kapljici svetilno snov. Ta živalca se imenuje z latinskimi izrazom »Noctiluca miliaris«, to se pravi po naše »tisočkrat svetleča se ponoči«. Kadar se pojavijo na vodi, jih vidimo v več kilometrov dolgih krdelih.

Tudi mnogi morski klobuki se svetlikajo in razširjajo raznobarno luč, kar napravi na gledalca čaroben in nepozaben vtis. Te živali imajo posebne žleze, ki izločajo svetlikajočo se snov. Poznamo pa tudi svetlikajoče se morske črve in rake, morske zvezde in sipe ali črnice.

V globokih morjih so doma prozorne s alpe, ki imajo obliko majhnega sodčka in katere vidimo plavati na površini vode v sklenjenih vrstah in verigah. Tudi te živali imajo na koži svetlobne organe, prav tako njim sorodni »ognjeni svaljki«. To so drobne živalce, ki živijo v nerazdružni skupnosti. Posamezne tiče kakor drobnj žeblički ali bučke na votlem, hrustančastem svaljku. Vse skupaj bi lahko primerjali votlemu, prozornemu smrekovemu storžu, ki razširja prekrasno svetlobo. V morskovodnih akvarijih (akvarij = posoda z vodnimi živalmi) lahko občudujemo take in podobne živali, o katerih pestrosti in lepoti se nam še sanja ne. Če boste imeli kdaj priložnost ogledati si tak akvarij, potem ne zamudite te zanimivosti; ne bo vam žal.

Kupčija

Vragov sin se je prvi pot odpravljal na svet in oče ga je učil: »Ko boš duše lovil, lovi jih po pameti in obljubi vsaki v življenju le toliko, kolikor je vredna. Slabe kupuj poceni, za boljše plačaj kaj več. Če naletiš kdaj na posebno vredno dušo, pa lahko obljubiš vsako ceno, saj veš, da sem bogat. Samo pazi, da ti preveč duš ne uide!«

Mladi vrag je hodil po svetu ter po očetovih naukih kupoval duše. Slabe je kupoval poceni, boljše pa kakor je prilika nanesla. Kar jih je premotil, jih je poslal očetu v pekel. Kadar mu je katera ušla, je pa grdo zaklel, tako grdo, da bi se pero razkrečilo, če bi hotel človek tisto kletvico zapisati.

In tako je prišel vrag k poštenemu človeku, ki pa ni bil siromak. Poštenjak je bil že premožen, a se je vendar pošteno trudil, da bi še bolj obogatel. Vrag si je mislil: *Legale bom prav lahko premotil, če mu povem, kako bo preje prišel do bogastva. In dejal mu je:*

»Ljubi moj, pehaš se, ali ker nespametno ravnaš, nimaš uspeha. Poštenim potom ne boš obogatel, vzgleduj se raje po drugih, ki sleparijo in kradejo, pa se jim zato tudi dobro godi!«

Poštenjak je odvrnil:

»Ne maram! Poštenim potom hočem obogateti, čeprav pojde morda bolj počasi.«

»Poštenim potom sploh ne gre!«

»Gre, samo pameti je treba.«

»Če misliš, da gre pa stavi z menoj!« — predlaga vrag.

Poštenjak odvrne, da sprejme stavo kadar hoče in kolikokrat hoče, nakar sta sedla skupaj v avtomobil in se odpeljala po svetu iskat prilike za stavo.

Pripeljeta se do velike tovarne avtomobilov in vrag reče:

»Poglej to tovarno! Njen lastnik je pravi ptič. Slabe avtomobile izdeluje, a vendar mu gre dobro, ker razume posel. Sam se vozi šest mesecev v letu okrog in kjerkoli vidi, da se je nevednemu avtomobilistu ustavilo vozilo, kupljeno v drugi tovarni, mu priskoči na pomoč. Pa mu vozila v resnici ne popravi, marveč mu ga še pokvari, da mu potem laglje svoj izdelek na vrat obesi. S tem zasluži. Zdaj pa povej, če bi mogel ti delati ravno nasprotno in tudi toliko zaslužiti?«

»Prav lahko,« odvrne poštenjak.

»Dobro, pa staviva in poskusiva! Naj stane tovarna, kar hoče, na mestu jo kupim in ti jo izročim. Če se potem v dveh letih poštenim potom izkažeš, ti tovarna ostane, če ne, mi z njo vred zapadeš tudi ti.«

Poštenjak je stavo sprejel in dobil v roke tovarno. Precej prvi dan je razglasil delavcem, mojstrom in inženirjem, da bi čez pol leta rad začel izdelovati boljše avtomobile, kakor jih tovarna zdaj izdeluje, in bo zato slehernemu primerno plačal vsak dober svet, ki se bo čez leto in dan obnesel. Nato se je odpeljal po svetu, kjer je povsod priskočil na pomoč avtomobilistom, če jih je našel v zadregi. Pa jim ni kvaril vozov, ampak je pošteno popravil vse, kar je mogel, ter pri tem spoznal vse vrline in slabosti avtomobilov iz drugih tovarn.

Tako je po šestih mesecih, podprt z lastnimi izkušnjami in dobri mi sveti svojih ljudi začel izdelovati avtomobile, ki so prekosili vse druge. Njegovi vozovi so kmalu zasloveli in tovarna je imela promet in dobiček, kakor pod starim gospodarjem nikoli. Sam vrag je moral to priznati, ko se je čez dve leti vrnil, pregledal knjige in s kislim obrazom dejal: »Posrečilo se ti je.«

Na tihem je vrag seveda grdo zaklel, tako grdo, da bi papir zardel, če bi hotel kdo vragovo nemarno kletvico nanj zapisati, a potem je poštenjaka brž povabil na drugo stavo.

Spet sta sedla v vragov avtomobil in se odpeljala po svetu prilike iskat.

Pripeljeta se do razkošnega planskega hotela. Tam so bili zbrani bogataši vsega sveta, da so v planski samoti popivali, preoblagali svoje želodce z najbojšimi jedili ter ponoči s hruščem veseljačili, kakor so bili v mestu vajeni. In vrag reče poštenjaku:

»Poglej te ljudi! Vsi bi bili potrebni treznosti, zmernosti in poštenega dela in spanja, a lastnik hotela bogato zasluži, ker jim streže tako, da jim je v pogubo. Ali bi se upal ti ravnati ravno narobe in tudi toliko zaslužiti?«

»Upal bi se.« je dejal poštenjak in sprejel stavo za eno leto, vrag je pa odkupil hotel in mu ga izročil.

Poštenjak je še tisti večer priredil zbranim gostom veliko pojedino. Predstavil se jim je kot novi lastnik hotela ter jim razodel, da je prevzel hotel s posebnim namenom. Zrak in lega se mu zdita kakor nalasč za zdravilišče. Osem dni bo pustil še hotel kakor doslej, potem bo pa vse preuredil in sprejemal samo bogatine z bolnimi živci in želodci, ki jih bodo zdravniki na čisto nov način zdravili. Vsako zdravljenje bo trajalo šest tednov, ampak bo tudi zaleglo. Le cene bo moral na žalost še bolj povišati, in zaradi velikih stroškov preureditve in oskrbe bo moral vsak gost za vseh šest tednov naprej plačati.

Nato se je polovica gostov odločila za bivanje v zdravilišču, polovica jih je pa čez osem dni odšla. Namesto njih so prišli drugi, in še več jih je bilo, zakaj poštenjak je stvar medtem razglasil po vseh časnikih. Novo zdravilišče je bilo do zadnjega kotička polno, poštenjakova blagajna pa nabasana. Zdravniki so zdravili bogatine s trdim delom, črnim kruhom, zgodnjim spancem in zgodnjim vstancem ter jih pridno merili, tehtali, pretrkavali, presluševali in popisovali, zra-

ven pa kazali od sile učene in osorne obraze. Zdravljenje se je imenitno obneslo in po šestih tednih je imel sleherni bolnik utrjene živce, zdrav tek in trden spanec. Nikomur ni bilo žal denarja, ki ga je zdravljenje veljalo. Skoro vsak ozdravljenec je prostovoljno napisal še imenitno zahvalo, ki je privabila spet nove goste.

Tako je šlo leto in dan, in poštenjak je moral hotel še razširiti. Bolniki zdravilišča so pa v tem letu daleč naokrog popravili vse ceste in pota, napravili drva devetim vasem, kopali korenine in kamenje, pozimi kidali sneg in poleti urejevali hudournike. Vrag, ki se je oglasil, je moral priznati, da je poštenjak vsem ljudem dobro storil, zraven pa tak dobiček napravil, da je kar vid jemalo. S kislim obrazom je rekel: »Tudi to se ti je posrečilo.«

Na tihem je seveda spet grdo zaklel, tako grdo, da bi se papir vnel, če bi človek hotel njegovo kletvico zapisati. Vendar pa ni odnehal in je povabil poštenjaka na tretjo stavo.

To pot sta se dolgo okrog vozila, zakaj vrag je prežal na posebno priliko, ki bi ji poštenjak ne bil kos.

Pripeljala sta se v deželo, kjer je bil kralj dober človek, kraljev minister, pisar in vratar pa sami ničvredneži. Kdor si je hotel od kralja kaj izprositi, jih je moral drago podkupiti, drugače ni prišel do nje. Dostikrat jim je moral toliko odšteti, da mu ni od kraljeve milosti skoro nič ostalo.

V tej deželi naletita na človeka, ki je bil od jeze ves iz sebe. Vprašata ga, čemu se jezi, in človek jima pove zgodbo. Pri kralju si je bil nekaj izprosil, a je moral kraljevemu vratarju, pisarju in ministru toliko plačati, da je bil še na škodi.

»In zdaj,« je dejal, »sem take volje, da bi prav rad držal deset batin, če bi smel potem z lastno roko vratarju, pisarju in ministru po deset prav gorkih primazati.«

Vrag malo pomisli, potem pa vpraša poštenjaka: »Ali se upaš temule človeku v enem mesecu ustreči in pri tej stvari še dobiček napraviti?«

»Upam se,« odvrne poštenjak.

In v tretje stavita vrag in poštenjak za dušo in premoženje. Nato je odšel vrag po svojih opravkih,

da bo štirideset odstotkov kupnine vzel.

Kralju je bil lepi avtomobil, ki ga je videl skozi okno, vseč, in od ministra je že slišal, da je poštenjakova znamka dobra. Zato se je kaj hitro odločil za nakup ter vprašal poštenjaka, koliko stane voz. Poštenjak odgovori:

poštenjak se je pa udomačil pri jez-nem človeku in precej brzojavil svoji tovarni, naj mu pošlje najlepši voz. Ko je voz prišel, se je poštenjak z njim odpravil pred kraljev grad ter obljubil vratarju štirideset odstotkov kupnine, če ga pusti v grad, da proda kralju avtomobil. In vratar mu je odprl.

Komaj je pa prišel po stopnicah v prvo dvorano, ga je ustavil kraljev pisar. Tudi temu je poštenjak obljubil štirideset odstotkov kupnine za avtomobil, da ga je pustil naprej.

Potem je šel lahko skozi nekaj sob, dokler ga ni ustavil minister. Tudi ministru je moral obljubiti za nagrado štirideset od sto, nakar je šele smel stopiti pred kralja.

Ker so pa vratar, pisar in minister od poštenjaka zahtevali pisano potrdilo, da jim bo štirideset od sto izplačal, je tudi on od vsakega zahteval in dobil podpisano potrdilo,

»Veličanstvo, za ta voz zahtevam izjemno ceno. Kupnina je sto palic, odmerjenih vpricho ljudstva na trgu pred gradom.«

Kralj se je nenavadni kupnini začudil, ali ko mu je poštenjak povedal, da bi deset palic rad neki znanec, in da jih je po štirideset od sto obljubil vratarju, pisarju in ministru, je zadevo razumel in na moč mu je bila vseč. Precej je velel razglasiti, da je kupil avtomobil in da bo po prodajalčevi želji kupnina odšteta na trgu pred gradom, nakar se je zbralo ljudi nič koliko.

Vpricho vratarja, pisarja in ministra je kralj sam ljudstvu povedal, da je kupil avtomobil za sto palic, katere bodo razdelili in odšteli po želji prodajalca, ki bo že sam skrbel za doplačilo tega, kar je več obljubil kakor si je izgovoril. Poštenjak je pa vratarju, pisarju in ministru pomolil potrdila pod nos in vse tajeenje ni nič pomagalo. Natanko

tako se je zgodilo, kakor je preračunal.

Najprej so biriči odšteli deset palic človeku, ki se je bil jezil. Ko so se jim pri teh roke dobro razmajale, so odmerili po trideset gorkih vrtarju, pisarju in ministru. S tem je bila kraljeva kupnina za avtomobil izplačana. Ker je manjkalo pa vrtarju, pisarju in ministru še vsake-mu po deset palic do izgovorjene nagrade, jim je te v poštenjakovem imenu doplačal prejemnik prvih desetih palic, ki je priliko pošteno izkoristil. Tako mastne in vroče jim je priložil, da so kar cvrčale.

Vrag je stal med ljudmi, ki so vse to gledali in vriskali od veselja, da so trije ptiči našli svojega mojstra. Od začetka se je kislo držal, ali potem si je dejal: »Tistemu človeku je res ustregel, toda sam od tega nima dobička, saj je še avtomobil zastonj dal!«

Že se je veselil, da bo poštenjako-va duša vendar njegova, ker je sta-vo dobil, toda kmalu je videl, kako se ljudje zgrinjajo okrog poštenja-

ka in naročajo pri njem avtomobile. Zdaj pa ni rekel nobene besede več. Prebledel je in samo na tihem nez-nansko grdo zaklel, tako grdo, da bi hišo na mah plamen objel, če bi člo-vek le v mislih njegovo kletvico po-novil. V jezi je pograbil vrtarja, pi-sarja in ministra ter hkrati tako strašno udaril z ного ob tla, da se je pri priči udrl do pekla. Tam je zalučal svoje tri nemarne duše v ogenj, nakar se je v ihti sesedel.

»Ljubi moj sin, kaj se ti je pripetilo, da si ves v solzah?« — ga je vprašal stari vrug.

»Spoznal sem, da poštenemu člo-veku sam vrug ne more do živega,« je zajeceljal mladi.

Tedaj ga je pa peklenski oče než-no objel, počehljal med rogmi in mu tolažilno dejal: »Nič ne jokaj, sinko moj, zakaj vedi, da midva sa-mo tistim poštenjakom ne prideva do živega, ki imajo kaj soli v glavi, a takšnih je na svetu strašno malo.«

In na žalost je stari vrug resnico povedal.

IZ MLADIH PERES

ZIMSKA

Dolgo smo čakali sneg:
zdaj pogumno na smučeh,
samo radost, vrisk v očeh,
vozimo čez dol in breg.

Jej, kako lepo drči,
vse krog nas se veseli,
nihče nič se ne solzi,
če piko naredi na i.

Vojko Burger

PESMICA O KRTU

Črn kožušček
krta odeva,
v hladni zemlji
ga skrbno ogreva.
Ni lenušček!
Vedno je marljiv,
vse preišče

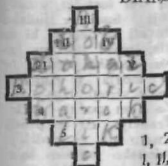
v rovih, je pazljiv.
Res, nožice
niso kaj lepe,
kakor lopate so
k truplu pripete,
ali z njimi
zemljico rahlja,
rove dela,
kakor ve in zna.
Vse ličinke
v domek svoj si znosi,
jih potem po malem
zajtrkuje, kosi.
Tam kjer zemlja
trda je ko skala,
jo je pridnost
krtova zrahljala.
Ej, zato mu
žalega ne stori,
saj koristi
v njivi in na dvori.

L. Č.

ZAŠTAVICE ZA BRIHTNE GLAVICE

1.

DIAMANT

a, a, b, b, b,
b, č, č, d, d,
b, b, š, š, k,
k, l, l, o, o,
o, o, r, r, r

1, 2, 3, 4, 5: vodoravno,
1, II, III, IV, V: navpično

- 1 = I drevo,
2 = II sodrga,
3 = III slovenski pisatelj (16. stol.),
4 = IV vrsta umetnostnega sloga,
5 = V podota.

2.

ČRKOVNICA

T N

NPNSAJDH
TNANAVDOIAMB
SIDADEAVNRDU
VNOTIJJTLPOI
ERDPNJNČEVRN
LOJENOEEPSAA
OTAVJVEE
TA

3.

STOPNICE

A predlog,
A Č nauk,
E E I moško ime,
J K K K pesnik,
K K K N O sorodnik,
P R R T U U grad na Dolenjskem

Prva navpična vrsta: bog starih Slovanov.

4.

POSETNIKA

Niko P. Volk

Ugotovi poklic tega gospoda!

5.

PREGOVOR

kosec, vreča, Aniga, april, Videm, so-
kol, brat, jeza, Krim, narod, ideja.

(Črtaj v vsaki besedi dve črki!)

6.

ZLOZILNICA

Iz črkovnih dvojic ad, aj, an, ca, ca,
ca, čn, čn, dv, el, en, eo, er, eš, ik, in, me,
ni, ni, no, pa, pe, pr, ra, re, ri, st, sv, te,
ti, ur sestavi osem besed z naslednjimi po-
meni: 1. slap na Gorenjskem, 2. zvezda, 3.
žensko ime, 4. število, 5. slovenski pesnik,
6. uslužbenka, 7. pisafna potrebščina, 8.
reka na Dolenjskem. — Prve črke dobljenih
besed dadó čas.

REŠITEV UGANK

IZ JANUARSKE ŠTEVILKE

- Znamenje. Manj strašna noč je v črne
zemlje krili, ko so pod svetljim soncem
sužni dnovi. (Prešeren, Snežnik, Skrla-
tica, zvezda, ujec, močerad.)
- Kvadrat. Izak, zima, amor, karp.
- Steber. Žirovnica — Karavanke. (Zarek,
Indra, reber, obala, Vezuv, njiva, izgon,
cinik, Alice.)
- Izločilnica. Ako stopiš psu na rep, za-
cvili.

VSE UGANKE SO PRAVILNO RESILI:

Ivan, Marjan in Matko Svovjšakovi iz
Doba pri Domžalah; Vida Pikuševa iz
Dolnje Lendave; Mitja Grašič iz Litije;
Ruženka Sedlakova, Janko Pristav, Milena
Kravanjeva, Dušan Kosin, Irma Batjelova,
Peterček Zemljič in Majda Steblovnikova
iz Ljubljane; Ljuba Založnikova in Franjo
Sirc iz Maribora; Dušan Brglez iz Oplotni-
ce, srez Konjice; Gojenci deškega vzgaja-
lišča iz Ponovič pri Litiji; Doris Ivančeva
iz Sodražice; Milena in Božidar Kokotčeva
iz Stare cerkve pri Kočevju; Zlatica Ju-
gova iz Studencev pri Mariboru; Miro Ro-
sina iz Brežic in Dorijan Heller iz Kranja.

V kraljevem gradu Sandringhamu je v torek 21. januarja zjutraj ali po angleškem času v ponedeljek tik pred polnočjo dobojeval svoj poslednji boj kralj Velike Britanije in Irske ter cesar Indije, Jurij V. Celih 25 let je vladal temu velikanskemu imperiju. Za njim pa ne žaluje le ona četrtna zemeljske oble, ki je v njem videla in priznavala svojega vrhovnega poglavarja, temveč ves svet. Njegova smrt je vzbudila sočustvovanje in obžalovanje tudi drugod. Posebno bolno pa je odjeknila smrt kralja Jurija V. v Jugoslaviji. Umril je z njim predstavnik države, ki je v svetovni vojni kot zvest zaveznik stal ob strani Srbije in drugih jugoslovanskih borcev za osvobodjenje in zedinjenje našega naroda. V torek dne 28. januarja je bil položen kralj Velike Britanije k večnemu počitku. Preden so zaprli vrata Westminsterhalla, kjer je ležal na mrtvaškem odru, je čakalo še 10.000 ljudi, da bi šli mimo krste svojega kralja. En dan poprej se je pa od njega poslovilo 110.000 ljudi. Pogrebni svečanosti se je udeležilo poleg številnih tujih vladarjev in državnih poglavarjev nad 4 milijone ljudi. Pogrebna povorka sama je bila dolga 5 kilometrov. Dne 22. januarja je bil po prastarem običaju proklamiran za kralja doseđanji angleški prestolonaslednik Edvard, Albert, Kristijan, Andrej, Patrik, David, princ Waleški (rojen l. 1894.) in je tako postal pravnoveljavni vladar prostranega britanskega imperija. Novi kralj Edvard VIII. je gotovo najpopularnější mož britske države in s tem polovice sveta. K tej zgodovinski svečanosti se je zbralo v Londonu mnogo odličnikov; od blizu in daleč so pa prihitele množice, da so pozdravile novega kralja.

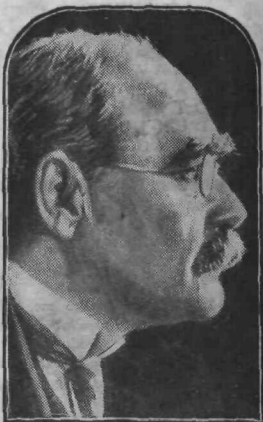
*

Dne 18. januarja je umrl v Angliji, skoraj v istem času kakor njegov kralj, Rudjard Kipling, svetovnoznan pisatelj, oče po vsem svetu znane »Knjige o džungli« in mnogih drugih napeto-zanimivih mladinskih del o živalih in potovanjih po tujih krajih sveta.

Rudjard Kipling je imel zelo daljno, toda zelo čarobno domovino; rojen je bil v Bombaju v Indiji kot sin dveh za umetnost zelo nadarjenih staršev. Njegov oče je bil stavbenik in kipar, njegova mati pa pesnica. Imel je tudi zelo romantično vzgojiteljico, ki mu je vedno in vedno pripovedovala čudovite indijske pravljice. Ta indijska vzgojiteljica, po imenu Aja, je drobnega dečka na skupnih izprehodih ob sinjemođri morski obali in v senci pod

indijskimi palmami žgoče Azije učila indijski jezik. Ko je bil star šest let, v času ko drugi dečki pričenjajo hoditi v ljudsko šolo, je moral odpotovati iz dežele, ki se mu je toliko priljubila, preko velikega Indijskega oceana, skozi Sueški prekop in preko Sredozemskega morja v Anglijo, kjer je prebil pet let v strogi vzgoji nekega penzionata. Za tem potuje dečko zopet drugam, v Francijo, da se priči francoskega jezika, nato pa ga pošljejo starši še v neko londonsko vojaško šolo. Njegovo telo je utrjeno, da se lahko spet izpostavi vročemu tropičnemu soncu bogate Azije. Kipling je prišel, star sedemnajst let, zopet nazaj v svojo drugo domovino, bajno lepo Indijo.

Tam je pričel s pisateljevanjem in pesništvom. Opeval je tajinstveno deželo in navduševal zanjo mladino v svojih čudovitih potopisih.

RUDJARD KIPLING

Vzemite v počastitev spomina pokojnega pisatelja brž v roko najlepšo njegovo knjigo, ki jo imamo seveda tudi v slovenskem prevodu, povest, ki pripoveduje o čudovitih doživljajih bistrega dečka Mavglia v indijskem pragozdu. Kiplingovo »Knjigo o džungli«, in jo prečitajte.